

Nr 320.

Av herr **Johansson** i Bro, om anvisande av vissa belopp till Storängsbäckens vattenavledningsföretag.

Inom Kila socken av Västmanlands län utfördes åren 1915—1920 ett större torrlägningsföretag benämnt Storängsbäckens vattenavledningsföretag.

I vederbörlig ordning hade företaget blivit utrett vid syneförrättning enligt dikningslagen åren 1911—1914 och hade därvid upprättats kostnadsförslag för arbetenas utförande samt värderingslängder över den båtnad, som genom företaget tillskyndades, och beräknades denna båtnad efter de jordvärden och priser å jordbrukets produkter, som vid tiden för förrättningen voro rådande.

Företagets kostnader beräknades vid syneförrättningen enligt ortens gällande ackords- och arbetspriser, vilka för lösgjord och lera voro 35 à 45 öre per kubikmeter och för sten och grus 60 à 180 öre per kubikmeter och slutade förrättningsmannens kostnadsförslag å 40,300 kronor, däri även inräknade till sin storlek i synehandlingarna angivna ersättningsbelopp, 3,165 kronor, för vissa enskilda brobyggnader m. m.

Företaget omfattar en areal av i runt tal 360 har, därav åker 287 har, och förbättringsvärdet uppskattades vid syneförrättningen till 50,851 kronor 61 öre.

Medelkostnaden var i runt tal 175 kronor per har.

Rörande tiden för arbetenas utförande föreskrev syneförrättningen, att företaget skulle vara slutfört senast inom tre år efter det förrättningen vunnit laga kraft och tillstånd från det allmännas sida erhållits. Enligt förrättningshandlingarna åtföljande bevis har förrättningen vunnit laga kraft den 30 april 1915, varför företaget skulle vara slutfört till den 30 april 1918.

Arbetskostnaderna d. v. s. grävningar, schaktnings- och sprängningsarbeten hade i förslaget upptagits till 31,906 kronor, men vid år 1915 företagen entreprenad å dessa arbeten hade redan arbetsprisen så stegrats, att lägsta antagligt anbud stannade vid 37,000 kronor eller 16 procent större än kostnadsförslaget. Med denna entreprenad arbetades åren 1915—1916, då enligt företagets räkenskaper i grävningarkostnader utbetalades 32,050 kronor. I samma mån som penningvärdet åren 1917—1918 minskades, ökades arbetspriserna och trots att entreprenören erhöll ett dyrtidstillägg av 4,000 kronor visade han sig oförmögen att kunna fullfölja arbetena, vilka av företagets styrelse övertogs år 1919. Under detta år utfördes för när-

mare 4,000 kronor och år 1920 slutfördes företaget, då ytterligare 47,700 kronor utbetalades. Vid denna tid gällde arbetspriser, som voro 3 à 4 gånger så höga som de, efter vilka förslaget blivit räknat. Sammanlagda arbetskostnaderna vid företagens avsyning uppgingo till 83,452 kronor, 160 procent mer än kostnadsförslaget, och övriga kostnader till 3,311 kronor 64 öre samt räntor till 4,502 kronor 6 öre eller tillsammans 91,265 kronor 70 öre, vilken summa med 50,965 kronor 70 öre översteg beräknad kostnad. Fråndragas räntor bliver överskjutande belopp 46,463 kronor 64 öre.

I vederbörlig ordning hade sakägarna vid förrättningens avslutande ingått till Konungen med underdånig framställning om anslag och låneunderstöd till de med företaget förenade kostnaderna och beviljades den 2 juli 1915 såsom anslag från allmänna avdikningsanslaget 1,150 kronor och såsom lån 34,990 kronor från 1915 års odlingslånefond. Sedermera erhöll företaget ett tilläggsanslag på 500 kronor, så att sammanlagda anslags- och lånebelopp omfattade 36,640 kronor, vilken summa utgjorde omkring 40 procent av företagens verkliga kostnader vid tiden för arbetenas slutförande.

Omedelbart vid förrättningens avslutande beslutade sakägarna, att uttaxeringar skulle företagas för att möta räntekostnader, intill statsmedel kunde komma att beviljas, samt för oförutsedda utgifter och bleve under åren 1916—1920 8,423 kronor 99 öre uttaxerade samt åren 1921—1929 21,320 kronor 42 öre, så att vid 1929 års utgång 29,744 kronor 41 öre av sakägarna inbetalats i form av uttaxeringar. Utom dessa utdebiteringar, vilka i många fall kunde vara rätt så kännbara, kom 7 år efter det lånemedlen blivit utbetalda amortering och förräntning av det lån, som erhållits från odlingslånefonden.

Vid 1929 års slut hade företaget lån i banker å tillsammans 47,000 kronor och skuld till enskild person 5,661 kronor 81 öre eller tillsammans 52,661 kronor 81 öre.

Enligt synehandlingarna ingå i företaget 27 stycken sakägare. De flesta av dessa äro i sådana ekonomiska omständigheter, att de för sin utkomst äro helt beroende av den avkastning deras jordbruk kan giva och under dessa förhållanden torde det få lämnas ostridigt, att sakägarna måst göra mycket stora ekonomiska ansträngningar för att kunna betala och amortera räntor och statslån, men i samma mån jordbrukets bärkraft försvagas, i samma mån hava svårigheterna att kunna fullgöra betalningarna blivit större och det framgår nu med största tydlighet, att företagens sakägare stå inför ekonomisk ruin, om de ej på ett eller annat sätt bringas hjälp. Att så verkligen är förhållandet bestyrker det dåliga resultatet av senaste årets uttaxering, då stora belopp ej kunnat indrivras, och en av företagens sakägare, som förutom under senaste åren ej inbetalda uttaxeringar enbart i banklånen för sina fastigheter ingick med 8,033 kronor 24 öre, har måst träda i likvidation och hans fastigheter hava utlämnats till exekutiv försäljning med den påföljd, att dessa fastigheters andelar

i skulderna övervältrats på övriga sakägare, då enligt tillämpliga lagbestämmelser nytilträdande ägare ej är skyldig att svara för skulder av detta slag (vilka påvila fastigheten före auktionsdagen).

Man gör sig gärna den frågan, huruvida dessa sakägares iråkade svårigheter varit mer eller mindre själviöfvallade eller om sakägarna verkligen gjort allt, vad i deras förmåga stått, för att avvända de svårigheter, som hopats, och som med ytterligt kort tidfrist torde betyda, då uttaxerade medel ej kunna betalas, utmätning å och härefter exekutiv försäljning vid de sakägares gårdar, vilka ej kunnat fullgöra inbetalningar av i laga ordning företagna uttaxeringar. Jag vågar påstå, att detta företag är ett lika så belysande som sorgligt exempel på kristidens ekonomiska omstörtningar och det torde med allt skäl kunna göras gällande, att företagets nuvarande sorgliga belägenhet är en oförvallad och olycklig samverkan av olika omständigheter, vilka sakägarna ej kunnat påverka. De oerhört ökade arbetspriserna, förrättningens kostnadsförslag enligt fredspriser och därefter utgående statsmedel, de senare årens allt sämre ekonomiska utbyte från jordbruket och slutligen de nuvarande bedrövliga förhållandena inom denna näringsgren, allt har orsakat det verkliga nödläge, som nu föreligger. Att företaget varit till stor nytta ur jordbrukssynpunkt kan ej bestridas, och om företaget kommit till utförande under de lugna förhållanden, efter vilka företagets kostnader och förbättringsvärden räknades, skulle någon hjälp ej varit behöfvlig, men som det nu är synes mig en statsmakternas mellankomst icke blott önskvärd utan nödvändig. Det lämpligaste sättet för ekonomisk hjälp torde vara, att anslag och lån från statens avdikningsanslag och avdikningslånefonden av riksdagen anvisas. För den händelse dylika statsmedel beviljas, synes det mig lämpligt, att det belopp, överskjutande 45,000 kronor, eller 7,660 kronor, som företaget har i skulder, av sakägarna amorteras under de 7 åren, intill dess amortering av eventuella lånemedel från avdikningslånefonden påbörjas, samt att 45,000 kronor ställas till förfogande från nämnda fonder.

Med stöd av vad här ovan blivit utrett och anfört får jag föreslå och hemställa,

att riksdagen för sin del till Storängsbäckens vattenavledningsföretag uti Kila socken av Västmanlands län medgiver *dels* ett anslag utan återbetalningsskyldighet från statens avdikningsanslag av 15,000 kronor, *dels* ett lån från avdikningslånefonden till återstående 30,000 kronor för täckande av större delen av de skulder, som för närvarande påvila detta företag i form av banklån och lån från enskild person.

Stockholm den 22 januari 1931.

A. J. Johansson

i Bro.

